

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovu članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 39. stavak 1. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 4. do 6. studenoga 2015. godine, donijelo je

ODLUKU

I.

Povijesno područje – Obri, općina Konjic, proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čine: lokalitet Grebine (Gredine) – nekropola sa 19 stećaka i jednim grobnim mjestom, lokalitet Brijest – tumulus, mjesto stare kapele i starog brijesta i lokalitet Borak – nekropola sa tri stećka.

Nova kapela ne uživa režim zaštite utvrđen ovom odlukom.

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru koji obuhvata k. č. 596, zk. uložak broj 221, dijelove k.č. 609 i 610, zk. uložak broj 245, dijelove k.č. 611, 617/1 i 617/2, zk. uložak broj 78, dio k.č. 617/3, zk. uložak broj 80, dio k.č. 617/4, zk. uložak broj 79, dio k.č. 629, zk. uložak broj 25, dio k.č. 869/1 zk. uložak broj 194 i dio k.č. 869/2, zk. uložak broj 193, k.o. Gorica, općina Konjic, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene Zakonom o sprovedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, znanstvene, tehničke, administrativne i financijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati financijska sredstva za izradu i postavljanje informacijske ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III.

S ciljem trajne zaštite nacionalnog spomenika, na prostoru koji je definiran u točki I. stavak 4. ove odluke utvrđuje se **zona zaštite i zaštitni pojas**, i to:

Lokalitet Grebine (Gredine)

Zona zaštite lokaliteta Grebine (Gredine) obuhvata dijelove k.č. 609, 610, 611, 617/1, 617/2, 617/3, 617/4 i 629, k.o. Gorica određene sljedećim koordinatama: Y=6488291 X=4841480; Y=6488314 X=4841477; Y=6488301 X=4841455; Y=6488278 X=4841461 i Y=6488273 X=4841468. Površina zone zaštite je 623 m².

Zaštitni pojas obuhvata dijelove k.č. 609, 610, 611, 617/1, 617/3, 617/4 i 629, k.o. Gorica određene sljedećim koordinatama: Y=6488292 X=4841490; Y=6488320 X=4841477; Y=6488302 X=4841447; Y=6488284 X=4841449 i Y=6488265 X=4841466. Površina zaštitnog pojasa je 748 m².

Lokalitet Brijest

Zonu zaštite lokaliteta Brijest čini k.č. 596, k.o. Gorica, površine 1.514 m².

Zaštitni pojas obuhvata k.č. 597/1, 597/2 i dijelovi k.č. 554 i 555, k.o. Gorica. Obuhvat zaštitnog pojasa počinje od tromeđe k.č. 555, 594 i 595 i ide istočno pravolinijski na tromeđu k.č. 555, 556 i 554. Granična linija zatim ide pravolinijski do tromeđe k.č. 554, 600 i 597/2 i nastavlja granicom k.č. 600 sa k.č. 597/2 i 597/1, te granicom k.č. 597/1 i 598 do tromeđe k.č. 597/1, 598 i 595. Sa ove tromeđe granična linija se vraća na polaznu točku na tromeđi k.č. 555, 594 i 595, k.o. Gorica i time je zatvoren zaštitni pojas. Površina zaštitnog pojasa je 3.778 m².

Lokalitet Borak

Zonu zaštite lokaliteta Borak čine dijelovi k.č. 869/1 i 869/2, k.o. Gorica. Obuhvat zone zaštite počinje od tromeđe k.č. 869/1, 875 i 868 i ide sjeveroistočno granicom k.č. 869/1 sa k.č. 868, 866/1 i 866/3 do tromeđe k.č. 869/1, 866/3 i 869/2. Granična linija zatim ide granicom k.č. 869/2 i 866/4 do tromeđe k.č. 869/2, 866/4 i 932 i nastavlja pravolinijski preko točaka čije su koordinate: Y=6487971 X=4841303; Y=6487970 X=4841340; Y=6487977 X=4841385; Y=6487989 X=4841418 i Y=6487989 X=4841435, te se vraća na polaznu točku na tromeđi k.č. 869/1, 875 i 868, k.o. Gorica i time je zatvorena zona zaštite čija je površina 9.042 m².

Zaštitni pojas obuhvata k.č. 866/1, 866/2, 866/3 i 866/4 i dijelovi k.č. 869/1 i 869/2, k.o. Gorica. Obuhvat zaštitnog pojasa počinje od tromeđe k.č. 870, 875 i 869/1 i ide sjeveroistočno granicom k.č. 869/1 sa k.č. 875, 868, 866/1 i 866/3 do četveromeđe k.č. 869/1, 866/3, 866/4 i 869/2. Granična linija dalje nastavlja granicom k.č. 869/2 sa k.č. 866/4, 932, 931, 928 i 927 do tromeđe k.č. 869/2, 927 i 869/1. Linija zatim ide granicom k.č. 869/1 sa k.č. 927, 871 i 870, te se vraća na polaznu točku na tromeđi k.č. 870, 875 i 869/1, k.o. Gorica i time je zatvoren zaštitni pojas, čija je površina 18.809 m².

Na prostoru **zona zaštite** utvrđuju se sljedeće mjere zaštite:

- dopušteni su isključivo istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na tekućem održavanju, uključujući i one koji imaju za cilj prezentaciju spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (u daljem tekstu: nadležno ministarstvo) i strukovni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na razini Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: nadležna služba zaštite);
- dopušteno je obavljanje radova na infrastrukturi, uz odobrenje nadležnog ministarstva i strukovno mišljenje nadležne službe zaštite;
- radovi na uređenju lokaliteta i radovi na saniranju oštećenja dopušteni su isključivo uz prethodno izrađen plan sanacije, restauracije i konzervacije i odobrenja nadležnog ministarstva i nadzor nadležne službe zaštite;
- nije dopušteno pomjeranje nadgrobnika sa grobova na bilo koju drugu lokaciju;
- nije dozvoljeno čišćenje spomenika od lišaja i mahovine niti skidanje patine sa kamena;
- izuzetno od prethodne alineje, dozvoljeno je čišćenje stećaka u slučaju da je ono neophodno za istraživanje epigrafskih ili dekorativnih elemenata stećka, uz prethodno izrađen elaborat i odobrenje nadležnog ministarstva. Elaborat treba biti zasnovan na biološkim, kemijskim, fizičkim i drugim analizama za

koje konzervator utvrdi da su neophodne, te sadržavati odgovarajuće konzervatorske mjere kojima će biti spriječeno uklanjanje patine, kao i procjenu utjecaja načina čišćenja na kamen i na okoliš;

- prostor spomenika bit će otvoren i dostupan javnosti, a može se rabiti u edukativne i kulturne svrhe;
- zabranjeno je odlaganje otpada.

Na prostoru **zaštitnih pojaseva** utvrđuju se sljedeće mjere zaštite:

- nije dozvoljena eksploatacija kamena, lociranje potencijalnih zagađivača okoline utvrđenih propisima, izgradnja industrijskih objekata i magistralne infrastrukture i svih objekata koji tijekom izgradnje ili eksploatacije mogu ugroziti nacionalni spomenik;
- nije dopušteno izvođenje radova koji bi mogli utjecati na izmjenu područja i promjenu krajolika;
- obavljanje radova na infrastrukturi dopušteno je samo uz prethodno odobrenje nadležnog ministarstva i stručno mišljenje nadležne službe zaštite;
- nije dopušteno odlaganje otpada.

Vlada Federacije dužna je posebice osigurati provođenje sljedećih mjera:

- izradu geodetskog snimka postojećeg stanja;
- izradu Plana sanacije, restauracije, konzervacije i prezentacije nacionalnog spomenika, koji treba sadržavati arheološko istraživanje prostora nacionalnog spomenika, uređenje lokaliteta sa uklanjanjem samonikle vegetacije i redovito održavanje spomenika.

IV.

Svi pokretni nalazi, koji tijekom arheološkog istraživanja budu nađeni, bit će pohranjeni u najbližem muzeju koji ispunjava kadrovske, materijalne i tehničke uvjete ili u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu, obrađeni i prezentirani na odgovarajući način.

Sav pokretni i nepokretni arheološki materijal koji bude nađen tijekom arheoloških istraživanja neophodno je stručno obraditi.

Arheolog – voditelj arheoloških istraživanja dužan je nakon izvršenih arheoloških radova podnijeti izvješće Povjerenstvu i instituciji koja je obavila istraživanja.

Arheolog – voditelj arheoloških istraživanja mora imati na raspolaganju sav pronađeni pokretni i nepokretni arheološki materijal dok traje istraživanje i dok ne završi izvješće, a najduže za period od tri godine.

Paralelno s izvođenjem arheoloških istraživanja, neophodna je sukcesivna konzervacija nepokretnih nalaza na lokalitetu i konzervacija pokretnog arheološkog materijala i njegovo pohranjivanje u odgovarajuće prostore (depoe).

Nakon dostavljanja izvješća o provedenom istraživanju, Povjerenstvo će utvrditi pokretne nalaze na koje će biti primjenjivane mjere zaštite koje Povjerenstvo utvrđuje.

Iznošenje pokretnih nalaza iz stavka 1. ove točke iz Bosne i Hercegovine nije dopušteno.

Izuzetno od odredbe stavka 7. ove točke, ukoliko voditelj istraživanja utvrdi da je neophodna obrada nekog nalaza izvan države, dokaze o tomu prezentirat će Povjerenstvu, koje može dopustiti privremeno iznošenje nalaza iz države pod detaljno utvrđenim uvjetima njegovog iznošenja, postupanja s njime tijekom boravka izvan države i njegovog povratka u Bosnu i Hercegovinu.

V.

Stavljaju se izvan snage svi sprovedbeni i razvojni prostorno-planski spisi u dijelu u kojemu su u suprotnosti s odredbama ove odluke.

VI.

Svatko, a posebice nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe, suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VII.

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, nadležnom ministarstvu, nadležnoj službi zaštite i općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra, radi sprovedbe mjera utvrđenih u toč. II. – VI. ove odluke, te nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VIII.

Sastavnim dijelom ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim osobama u prostorijama i na web-stranici Povjerenstva (<http://www.kons.gov.ba>).

IX.

Prema članku V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

X.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedateljica Povjerenstva

Ljiljana Ševo

Broj: 05.2-2.3-64/15-17
5. studenoga 2015. godine
Sarajevo

O b r a z l o Ź e n j e

I. – UVOD

Na osnovu članka 2. stav 1. Zakona o sprovedbi odluka Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, "nacionalni spomenik" je dobro koje je Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika proglasilo nacionalnim spomenikom, sukladno čl. V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/02), sve dok Povjerenstvo ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira da li je za dotično dobro podnesen zahtjev.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika primilo je, dana 28. listopada 2009. godine, peticiju iz Službe za opću upravu, društvene djelatnosti i inspeksijske poslove Općine Konjic za proglašenje **Nekropole stećaka i crkvice u naselju Obri, Konjic**, nacionalnim spomenikom.

Sukladno odredbama Zakona, a na osnovu članka V. stavak 4. Aneksa 8. i članka 35. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, Povjerenstvo je pristupilo sprovedbi postupka za donošenje konačne odluke za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom.

Izjava o značaju dobra

Povijesno područje Obri karakterizira kontinuitet života, koji traje od prapovijesti preko srednjeg vijeka do današnjih dana. Na prostoru prapovijesnog tumulusa u ranijem periodu nalazila se starija crkva i stablo velikog brijesta. Za lokalitet se veže narodna tradicija da su tumulus i veliki brijest najviše obilazili katolici i muslimani vjerujući da time mogu otkloniti životne nevolje. Jedan izuzetan antički nadgrobni spomenik sa likom pokojnika, koji se nalazio na području sela Obri, prebačen je u Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine. Karakteristika ovog područja su i srednjovjekovni nadgrobnici – stećci od kojih su neki ukrašeni. Stećci su jedinstveni za područje Bosne i Hercegovine i njenih susjeda i predstavljaju važan dokaz ekonomskog i kulturnog razvoje regije.

II. – PRETHODNI POSTUPAK

Tijekom vođenja postupka izvršen je uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis, arhitektonski snimak i fotografije;
- uvid u sadašnje stanje dobra;
- kopiju katastarskog plana;
- zemljišno-knjižni izvadak;
- povijesnu, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu rabljene dokumentacije u okviru ove odluke.

Prema odredbi članka V. stavak 2. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 37. Poslovnika o radu Povjerenstva, prije donošenja konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom,

Povjerenstvo će pružiti mogućnost vlasniku predloženog nacionalnog spomenika, podnositelju peticije, institucijama nadležnim za očuvanje naslijeđa, strukovnim i znanstvenim institucijama, stručnjacima i znanstvenicima, kao i drugim zainteresiranim osobama da iznesu svoje stavove. Sukladno tomu, Povjerenstvo je poduzelo sljedeće aktivnosti:

- Dopisom broj: 05.2-35.2-8/11-121; od 20.09.2011. godine, Povjerenstvo je zatražilo dostavljanje dokumentacije, napomena, sugestija i stavova vlasnika u vezi sa proglašenjem *Katoličke crkve i nekropole stećaka u selu Obri, Konjic* od: Općine Konjic (Načelnik; Organ uprave nadležan za poslove urbanizma i katastra), Federalnog ministarstva prostornog uređenja i Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta.

- Dopisom broj: 05.2-35.2-10/15-94 od 24.06.2014. godine, Povjerenstvo je zatražilo dostavljanje katastarskih podataka i zemljišnoknjižnih uložaka za zemljišne parcele označene kao k. č. 596, 609, 610, 611, 617/1, 617/2, 617/3, 617/4, 629, 869/1 i 869/2 k. o. Gorica, općina Konjic, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina od: Službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Konjic.

- U "Službenom glasniku BiH", broj 25/15, objavljeno je Obavještenje o pokretanju postupka proglašenja predmetnog i drugih dobara nacionalnim spomenicima, sa pozivom vlasnicima i drugim zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama, tijelima i institucijama da u roku od 30 dana dostave Povjerenstvu svoja stajališta u vezi sa proglašenjem dobra nacionalnim spomenikom.

Do donošenja odluke, Povjerenstvu je dostavljena sljedeća dokumentacija:

- Dopis Službe za opću upravu, društvene djelatnosti i inspeksijske poslove Općine Konjic broj: 09-42-3-2363/09 od 27.10.2009. godine, Komisiji je dostavljen Obrazac peticije za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom, podatci za nekropolu stećaka i katoličku crkvu u selu Obri, Konjic, Kopije katastarskih planova i katastarsko-knjižni ulošci;
- Dopis Federalnog ministarstva prostornog uređenja broj: 03-23-2-1354,1355,1356,1367,1368...1373/11 od 27.09.2011. godine, kojim je Povjerenstvo obaviješteno da Ministarstvo ne raspolaže podacima niti dokumentacijom u vezi sa predmetnim dobrom;
- Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta broj: 07-40-4-4073-1/11, od 12.10.2011. godine, kojim su Povjerenstvu dostavljeni podatci o evidenciji i statusu prethodne zaštite za predmetno dobro;
- Dopis Službe za prostorno uređenje, građenje i obnovu općine Konjic broj: 07-42-3-2607/09 od 29.06.2015. godine, Povjerenstvu su dostavljeni zemljišno-knjižni ulošci za katastarske čestice broj: 596, 609, 610, 611, 617/1, 617/2, 617/3, 617/4, 629, 869/1 i 869/2, k.o. Gorica, općina Konjic, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina;
- stav vlasnika zemljišnih parcela do donošenja Odluke nije dostavljen.

Na osnovu uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra utvrđeno je sljedeće:

1. Podatci o dobru

Lokacija

Naseljeno mjesto Obri, udaljeno je od centra Konjica oko 11,80 km zračne linije u pravcu sjeverozapada. Selo je smješteno na nadmorskoj visini od 297 m, zemljopisnoj širini N 43°43'5.50" i zemljopisnoj dužini E 17°50'50.35".¹

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru koji obuhvata k. č. 596, upisan u zk. uložak broj 221, dijelove k.č. 609, 610, upisani u zk. uložak broj 245, dijelove k.č. 611, 617/1, 617/2, upisani u zk. uložak broj 78, dio k.č. 617/3, upisan u zk. uložak broj 80, dio k.č. 617/4, upisan u zk. uložak broj 79, dio k.č. 629, upisan u zk. uložak broj 25, dio k.č. 869/1, upisan u zk. uložak broj 194 i dio k.č. 869/2, upisan u zk. uložak broj 193, k.o. Gorica, općina Konjic, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Povijesni podatci

Na osnovu zabilježenog prisustva paleolitskog čovjeka u Rami,² P. Anđelić smatra da je kraj oko srednjeg i gornjeg toka rijeke Neretve bio nastanjen ili da su ga posjećivali lovci starijeg kamenog doba.³ U mlađem kamenom dobu područje između Konjica i Jablanice zasigurno je bilo nastanjeno, što potvrđuje i jedno od najvažnijih nalazišta ovoga doba na sjeverozapadnom Balkanu. To je neolitsko naselje u Lisičićima, koje kronološki pripada mlađem neolitu, a u apsolutnim ciframa trajalo je između 2400 i 2200 godina p.n.e. Dio je hvarsko-lisičićke kulturne skupine rasprostranjene u Dalmaciji (posebno na otocima) i u Hercegovini (osim Lisičića, jedna stanica ove kulture otkrivena je u Zelenoj pećini iznad vrela Bune).⁴ U periodima metalnih doba u susjednim naseljima, današnjeg sela Obri, zabilježeni su ostatci otvorenih naselja (Buturović Polje, Gošića Han, Lisičići), naselja gradinskog tipa (Gradina – Bukovica; Stojkova Glava – Blučići; Gradina – Gradac; Rakova Noga – Nevizdraci), dok je u selu Obri zabilježeno postojanje prapovijesnog tumulusa.⁵ Na sredini Obarskog polja, nalazi se brežuljak čiji je promjer tridesetak metara, a visina oko tri metra. S obzirom na okolni teren, koji je potpuno ravan P. Anđelić misli da je ova uzvisina nastala vještačkim putem i da predstavlja prapovijesni tumulus. U kasnijem periodu povijesti na brežuljak su ukopavani srednjovjekovni grobovi, a u novije vrijeme na njemu je sagrađena kapelica. Za lokalitet se veže narodna tradicija obilaženja oko tumulusa i velikog brijesta, koji je tu izrastao. Obilaženje vrše i katolici i muslimani da bi otklonili razne nevolje i tegobe. Nešto detaljnije o kulturnoj pripadnosti ovog tumula P. Anđelić sa sigurnošću nije mogao reći.⁶

U Bosni i Hercegovini grobne gomile su poznate pod različitim nazivima (gomila, kamena gomila, gromila, grobna gomila, umka, humka, unjka, zaspas). Spadaju među najbrojnije prapovijesne objekte s osnovnom koncentracijom u južnoj Bosni, Podrinju i Hercegovini, a sporadično se pojavljuju i u centralnoj i sjevernoj Bosni. Tumulusi predstavljaju nasute objekte po pravilu kružne osnove (ponekad i

¹ www.googleearth.com (04.05.2015.).

² Na Velikoj gradini u Varvari na vrelu Rame, evidentiran je pleistocenski geološki sloj, koji je kasnije djelovanjem erozije uništen. Pronađeno je oružje od kamena, te ručni klin koji pripada srednjem paleolitu. Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 13., 14.

³ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 14.

⁴ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 15., 16.

⁵ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 20. + Karta arheoloških nalazišta iz prapovijesnoga doba.

⁶ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 32., 33.

eliptične), prvobitno najvjerojatnije kupastog oblika, a sačuvani su najčešće u obliku više ili niže kalote. Podizani su od zemlje kombinacijom zemlje i kamena, a u tipično kraškim krajevima od kamena (osim onih u poljima). Izuzimajući tumuluse u fortifikacijskoj funkciji (tzv. limitni tumuli u okviru gradinskog fortifikacionog sustava), kao i one u funkciji kulturnih objekata – zaspas,⁷ najveći dio tumulusa su sepulkralni objekti s jednom ili više sahrana koje opet mogu biti funkcionalno povezane (sahrane iz iste kronološke faze u obiteljskom ili rodovskom tumulusu) ili pak iz različitih faza istog perioda. Nerijetko se susreću i sahrane iz različitih epoha (npr. naknadne sahrane iz rimskog doba ili čitave srednjovjekovne nekropole na prapovijesnim tumulusima).⁸

Na području sela Obri zabilježeni su i spomenici iz antičkog doba. P. Anđelić prenosi da je prema pisanju Karla Patscha, "nadgrobni spomenik sa likom pokojnika, danas u Zemaljskom muzeju, izvađen je iz potoka Rilovca, a stariji ljudi su pričali da je prije ležao na brdu Draganj. Ispod ovog nalazišta, preko oranica Stjepana Džalta i Pere Kavelja, provlači se stara kaldrma, a kraj nje, u neposrednoj blizini, nalazi se Staro groblje, koje se u čitavoj okolici zbog toga štuje jer će ljudi i životinje, kad ne mogu puštati mokraću, odmah ozdraviti, čim obigju ili se provodaju oko ovog groblja". P. Anđelić je prilikom obilaska terena ustanovio da se ruševine starih zgrada nalaze u predjelu Petrovci, a da je Staro groblje o kojemu je Patsch govorio vjerojatno prvobitno bio prapovijesni tumulus. Po velikom stablu, ovaj (zadnji) lokalitet je naširoko poznat pod nazivom Brijest. Pod krošnjom brijesta nalazi se mala (katolička) kapelica.⁹

Već je spomenuto da se stela sa usadnikom nalazi u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Inv. br. 51. veličine: vis. 1,86 m, šir. 0,72 m, deb. 0,30 m. Kamen vapnenac. Stela je dobro sačuvana. Sastoji se od pseudoedikule na svodu i profiliranog četvrtastog natpisnog anepigrafskog polja. Svod je ukrašen profilacijom, a počiva na dva pilastra koji imaju korintne kapitele i baze. Kako je gore stela ravna, u praznim kutovima kao dekorativni elemenat urezana je po jedna rozeta. U pročelju edikule na svod prikazuje se u reljefu poprsje pokojnika. Na glavi se ne vidi kosa, a od odjeće zapaža se tunika s dugim rukavima i ogrtač koji pokriva lijevo rame, a zakopčan je fibulom na desnom ramenu. Fibula izgleda pripada tipu kopča na sidro. Zanimljiv je položaj desne ruke s dva ispružena prsta. Što bi se moglo nazvati "redegestus", a pripisuje se retoricima. Ispod opisane likovne kompozicije nalazi se ukras koji liči na neki pojas vezen mnogobrojnim listovima u redove. Na gornjem ravnom završetku ima rupu, najvjerojatnije za dodatak.¹⁰

⁷ *Zaspa* – narodni naziv za poseban oblik prapovijesnog tumulusa u zapadnoj Bosni. U novije vrijeme se gubi i zamijenjen je nazivima (humka, unjka, crkvina, glavica i sl.), ali uz još očuvanu tradiciju da se radi o zasutoj crkvi. U pitanju su obično tumulusi nasuti zemljom ili mješavinom zemlje i pijeska, ponekad i kamena, većih dimenzija, visine i do 10 m. Prvi ih je zabilježio F. Fiala (1896. godina.). Poznati su: *Zaspa* u Benkovcu kod Bosanske Krupe, *Crkvina* u Johovici kod Bosanskog Novog, *Glavica* (Hunjka) u Rejzovićima kod Ključa i *Humka* u Kljčevcima kod Sanskog Mosta. Okvirna datacija je bronzano i željezno doba (XVIII. – III. st. p.n.e.). (Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine. Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1988., Tom I., str. 190.)

⁸ Opširnije povijesne podatke o prapovijesnim tumulusima vidjeti u odluci Povjerenstva o proglašenju *Skupine spomenika – Šest prapovijesnih grobnih gomila (tumulusa) u Gomiljanima, općina Trebinje* nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, broj: 02-2-38/2008-7 od 29. ožujka 2008. godine "Službeni glasnik BiH", broj 60/08. i na web-adresi Povjerenstva:

http://www.kons.gov.ba/http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=3020.

⁹ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline I*, Skupština općine, Konjic, 1975., str. 50.

¹⁰ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 73., 74.

U srednjem vijeku selo Obri je bilo u sastavu župe Neretva. Najstariji spomen župe Neretve zabilježen je u Ljetopisu popa Dukljanina, koji je nastao poslije 1199. godine.¹¹ Ona se prostirala između župa Rame i Koma. Pretpostavlja se da je već polovinom XI. vijeka ova župa bila priključena bosanskoj državi. Od tada do dolaska bana Tvrtka na vlast 1353. godine imala je poseban status u bosanskoj državi¹². Oko polovine XIV. vijeka u župi Neretvi može se pratiti intenzivnija ekonomska i politička aktivnost bosanskih vladara. Početkom XV. vijeka došlo je do razgraničenja kasnije "Kraljeve zemlje" i feudalne oblasti Kosača. Od 1404. godine do 1463. godine bosanski dio župe Neretve pripada "Kraljevoj zemlji", a humska Neretva i Kom pripadaju feudalnoj oblasti Kosača – kasnijoj Hercegovini. Granica ovih dviju oblasti je bila rijeka Neretva, od granica župe Kom do granica župe Rame. Područje koje se nalazilo na lijevoj obali Neretve pripadalo je Kosačama, a ono na desnoj obali rijeke "Kraljevoj zemlji".¹³

P. Anđelić je zabilježio poprilično nejasnu tradiciju koja kaže "da se u Obrima nalazila crkva svete Katarine". Također bilježi "da je kult sv. Ivana Krstitelja vezan za jednu uzvisinu u sredini Obarskog polja koja, po svojoj prilici, predstavlja jedan veliki prapovijesni tumul. Na tumulu su naknadno ukopani (srednjovjekovni?) grobovi, a osim toga tu je izrastao i jedan ogroman brijest. Obilaženje oko brijesta, tumula i nedavno podignute kapele prema narodnom vjerovanju pomaže u raznim nevoljama. Obilaženje vrše i katolici i muslimani".¹⁴

2. Opis dobra

Iz pravca Konjica u Čelebićima se pređe preko mosta na desnu obalu jezera, rijeke Neretve, zatim se prođe kroz selo Nevizdraci, poslije kojeg se asfaltiranim putem dolazi do sela Obri. U Obarskom polju na manjem uzvišenju, za koje se pretpostavlja da je tumulus, nalazi se kapela manjih dimenzija. Osim što je uzvišenje eliptične osnove, podignuto od zemlje, što je karakteristika za tumuluse, druge podatke nemamo koji bi dali iscrpnije rezultate, npr. dataciju i moguće arheološke nalaze. Tumulus je promjera 30-ak m i obrastao je travom. U periodu poslije ratnih dešavanja 1992. – 1995. godine, na ulazu u ograđenu parcelu na kojoj se nalaze tumulus i kapela, postavljeni su mermerni stupovi iznad kojih se nalazi poprečna greda, sa piramidalnim završetkom na kojoj se nalazi monogram: A ✠ Ω, a ispod tekst: *Na čast sv. Ive – u spomen 1300 godina od pkrštenja Hrvata*. Sa suprotne strane nalazi se samo krst.

U isto vrijeme na mjestu starije kapele sagrađena je nova sa nešto većim gabaritima i zvonikom. Kapela je orijentirana u pravcu zapad – istok.

Prema predajama, na mjestu sadašnjeg grobnog mjesta koje se nalazi sa jugozapadne strane kapele, u vrijeme otomanske uprave, nalazila su se dva grobna mjesta sa nadgrobnicima u formi nišana. S uspostavom austrougarske vlasti u BiH kao nadgrobnik postavljen je krst. Danas je grobno mjesto izrađeno od betona i

¹¹ Živković, Tibor, *Gesta Regum Sclavorum*, Beograd, 2009., str. 60.

¹² Anđelić, dr. Pavao, *Teritorijalno-politička organizacija srednjovjekovne župe Neretve i njezino mjesto u širim političkim okvirima u: Studije o teritorijalno-političkoj organizaciji srednjovjekovne Bosne*, Sarajevo, 1982., str. 108–110.

¹³ Anđelić, dr. Pavao, *Isto djelo*, str. 110., 115–156.

¹⁴ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 173.

mermernih ploča, na zapadnoj strani nalazi se običan krst, a na pokrovnoj ploči natpis; *U Tebe se Gospodine uzdam!* (Ps. 252), ispod je urezan motiv krsta i slova NN. Sa sjeverozapadne strane kapele nalazilo se stablo brijesta po kojemu je lokalitet i nazvan, danas nema stabla, vide se samo u travi obrisi na kojemu se nalazilo.

Sagovornik, stanovnik sela Obri i poznavatelj lokalnih prilika Hazim Šteta prenosi: "U ranijem periodu mjesto je imalo veći kulturni značaj, obilazili su ga i muslimani i katolici u nadi da će im pomoći u prevazilaženju ovozemaljskih problema s kojima su se susretali, prije svega misli se na zdravlje. Nakon završenih ratnih dešavanja (1992. – 1995.) umanjen je značaj ovog kulturnog mjesta, nema više starih žena, koje su na koljenima klečale i molile za zdravlje, nema stare kapele, kojoj je samo krov bio oštećen i trebalo ga je sanirati, došli su neki fratri iz Hercegovine, srušili su je i napravili novu, bolju, veću, čak su i stablo brijesta posjekli. Prilikom rušenja stare kapele i sječe stabla brijesta, tri dana bager je dolazio i pokušavao to sve ukloniti svaki put bi morao prekinuti zbog kiše, koja je neprestano padala i prekidala započete radove. Nema više ni muslimanskog stanovništva da posjećuje ovo mjesto. Danas se samo na 24. lipnja svake godine okuplja katoličko stanovništvo u znak odavanja počasti Sv. Ivanu Krstitelju."¹⁵

Jugozapadno od lokaliteta Brijest, na udaljenosti do 185 m zračne linije, nalazi se lokalitet Grebine/Gredine, na kojemu je smještena nekropola sa 19 stećaka; 13 ploča, 5 sanduka, 1 fragment stećka i 1 grobno mjesto. Stećci su raspoređeni na padini manjeg brijega, dijelom su utonuli u zemlju, obrasli su mahovinom i lišajevima. Njihova orijentacija prati konfiguraciju terena, tako da su različito orijentirani. Od ukupnog broja stećaka samo se na jednom, br. 6., nalazi ukras vodenice.

Jugozapadno od lokaliteta Grebine/Gredine na udaljenosti do 320 m zračne linije nalazi se lokalitet Borak, na kojem se nalaze tri stećka; 1 ploča, 1 sanduk i 1 sljemenjak. Stećci su raspoređeni na izduženom brežuljku, dijelom su utonuli u zemlju, obrasli su mahovinom i lišajevima. Prema P. Anđeliću, stećci su položeni "na kosi Borak na rubu velikog starog groblja bez spomenika",¹⁶ što objašnjava površinu koju zaprema lokalitet, u odnosu na brojno stanje stećaka. Orijentirani su u pravcu sjever–jug. Stećak br. 1. je ukrašen običnom trakom i poluokruglim reljefnim ispupčenjem.

Stanje spomenika

Lokalitet Grebine (Gredine)

Stećak br. 1. – ploča, utonula, sa sjeverozapadne bočne strane zasuta zemljom, dijelom je prekrivena humusom i obrasla travom, vidljivi dio obrastao je mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 145x90x20 cm.

Stećak br. 2. – sanduk, ruinirane gornje površine, sa sjeverozapadne bočne strane zasut zemljom, obrastao je mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 178x81x40 cm.

¹⁵ Razgovor sa Hazimom Štetom, mještanimom sela, vođen prilikom obilaska terena dana 06.05.2015. godine.

¹⁶ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine, Konjic, 1975.*, str. 212.

Stećak br. 3. – ploča, ruinirane gornje površine, obrasla je mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 187x83x15 cm.

Stećak br. 4. – sanduk, ruinirane gornje površine, sa sjeverozapadne bočne strane zasut zemljom, obrastao je mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 190x104x38 cm.

Stećak br. 5. – sanduk, dijelom utonuo, oštećen sa čeone sjeveroistočne strane, obrastao je mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 117x76x43 cm.

Stećak br. 6. – ploča sa ukrasom, nagnuta niz padinu brda, oštećena sa čeone sjeveroistočne strane, obrasla mahovinom, lišajevima i travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 190x92x30 cm,

Na gornjoj površini stećka, u sjeveroistočnom dijelu, nalazi se ukras vodenice.

Stećak br. 7. – ploča, utonula, dijelom prekrivena humusom i obrasla travom, vidljivi dio obrastao je lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad–sjeveroistok ,

- dimenzije stećka su: dužina 143 x širina 86 cm.

Grobno mjesto br. 8. – prostor koji obuhvata razlikuje se od okolnog terena, omeđen je kamenjem koje je uglavnom većim dijelom utonulo u zemlju; vlasnik zemljišne parcele ne koristi je za svakodnevne potrebe, orijentacija grobnog mjesta je u pravcu sjeverozapad–jugoistok,

- dimenzije grobnog mjesta od kojeg se vide samo obrisi prekriveni sitnim kamenjem su: dužina 240 x širina 180 cm.

Stećak br. 9. – ploča, dijelom utonula, nagnuta na bočnu jugoistočnu stranu i obrasla raslinjem, vidljivi dio ploče je obrastao lišajevima i mahovinom, orijentirana je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 178x95x30 cm.

Stećak br. 10. – ploča, utonula, nagnuta niz padinu, vidljivi dio ploče je obrastao lišajevima i mahovinom, orijentirana je u pravcu sjeverozapad–jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 155 x širina 66 cm.

Stećak br. 11. – ploča, zasuta zemljom sa bočne sjeveroistočne strane, vidljivi dio je obrastao lišajevima i mahovinom, orijentiran je u pravcu sjeverozapad–jugoistok,

- dimenzije stećka su: 133 x vidljiva širina 66 x 18 cm.

Stećak br. 12. – sanduk, zasut zemljom sa bočne sjeveroistočne strane, obrastao lišajevima i mahovinom, orijentiran je u pravcu sjeverozapad–jugoistok,

- dimenzije stećka su: 200x96x60 cm.

Stećak br. 13. – ploča, nagnuta niz padinu, obrasla niskim raslinjem, travom, lišajevima i mahovinom, orijentirana je u pravcu zapad–istok,

- dimenzije stećka su: 125x50x16 cm.

Stećak br. 14. – ploča, nagnuta niza padinu, obrasla travom, lišajevima i mahovinom, orijentirana je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 195x100x20 cm.

Stećak br. 15. – ploča, zasuta zemljom sa bočne sjeverozapadne strane i dijelom prekrivena humusom i travom, vidljivi dio je obrastao lišajevima i mahovinom, orijentirana je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 165x75x30 cm.

Stećak br. 16. – ploča, nagnuta niz padinu, zasuta zemljom sa bočne sjeverozapadne strane i većim dijelom prekrivena je humusom i travom, orijentirana je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 170x70x23 cm.

Stećak br. 17. – ploča, nagnuta niz padinu i utonula u zemlju, dijelom je prekrivena humusom i travom, vidljivi dio je obrastao mahovinom i lišajevima, orijentirana je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 70 cm.

Stećak br. 18. – ploča, zasuta zemljom sa bočne sjeverozapadne strane i dijelom prekrivena humusom i travom, vidljivi dio je obrastao lišajevima i mahovinom, orijentirana je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 126x105x30 cm.

Fragment br. 19. – nalazi se u neposrednoj blizini stećka br. 18, sa njegove čeone sjeveroistočne strane, eliptičnog je oblika, zbog toga što su mu se vjerojatno postepeno osipali oštećeni kutovi obrastao je travom lišajevima i mahovinom, po postojećoj poziciji njegova primarna orijentacija je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije fragmenta su: dužina 90 x širina 80 cm.

Stećak br. 20. – sanduk, zasut zemljom sa bočne sjeverozapadne strane, obrastao raslinjem, lišajevima i mahovinom, orijentiran je u pravcu jugozapad–sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 225x110x45 cm.

Lokalitet Brijest

Prapovijesna grobna gomila (tumulus) – nalazi se u središtu Obarskog polja. Površnim pregledom uočava se da je rađena nasipanjem zemlje. Prekrivena je travom, a na središnjem dijelu nalazi se kapela i nadgrobnik. Gomila zauzima prostor sa promjerom od 30 m u pravcu zapad–istok, a 22,60 m u pravcu sjever–jug. Visoka je oko 1,64 m, obim gomile je 94,20 m i površina 706,5 m.

Na istočnom dijelu tumulusa izgrađena je kapela, a sa njezine južne strane nalazi se grob N.N. u obliku sanduka, dimenzija 79x192 cm.

Kapela

Kapela je smještena na istočnom dijelu tumulusa.

“Prema kazivanju Hazima Štete izvorna kapela, za koju se ne zna vrijeme izgradnje, bila je manjih dimenzija nego današnja i nije imala toranj. Izvorno je sa obje strane ulaznih vrata imala prozore sa lučnim završetkom. Nakon 1995. godine izvorna kapela je dva puta obnavljana, a zadnjom obnovom je srušena, te je na njenom mjestu napravljena nova kapela.”¹⁷

Na mjestu srušene stare kapele izgrađena je nova kapela, orijentirana u pravcu zapad–istok. Kapela je jednostavne osnove sa trijemom i unutarnjim pravokutnim prostorom. Na dva stupa kružne osnove na trijemu i izvanjske zidove kapele, preko greda, oslanja se dvovodni krov. Ulaznu zapadnu fasadu karakteriziraju dva stupa koja nose timpanon, iznad kojega se uzdiže toranj, koji je izgrađen nad trijemom. Toranj je pokriven četverovodnim krovom, te je na njega postavljen metalni križ. Ukupne dimenzije osnove kapele su 4,16 x 6,19 metara. Ispred ulaza u kapelu smješten je trijem dimenzija 2,40 x 4,62m, na koji se može pristupiti stepenicima sa tri strane. Sa trijema se kroz vrata dimenzija 120x246cm ulazi u kapelu. Vanjske dimenzije pravokutnog prostora kapele iznose 4,05 x 4,16 metara. Unutarnji prostor osvijetljen je sa dva prozora na južnoj i sjevernoj fasadi dimenzija 80x100 cm. Visina kapele do lastavice iznosi 4,49 m, dok je visina tornja od njegovog dna, tj. iznad trijema do vrha četverovodnog krova 4,58 m, a sa križom

¹⁷ Razgovor sa Hazimom Štetom, mještatinom sela, vođen prilikom obilaska terena dana 06.05.2015.godine.

5,53 metara. Kapela je građena betonskim blokom. Fasada kapele je obojena bijelom bojom sa terazzo premazom pri dnu objekta. Gornji dio tornja obložen je lomljenim kamenim pločama, a krov iste pokriven je ravnim limom. Kapela je pokrivena betonskom pločom.

Lokalitet Borak

Stećak br. 1. – sljemenjak, ukrašen, prevrnut na bočnu istočnu stranu, obrastao lišajevima i mahovinom, postolje je prepolovljeno i oštećeno, sjeverni dio postolja je *in situ*, dok je odlomljeni dio sa južne strane pomjeren, orijentacija je u pravcu sjever–jug,

- dimenzije stećka su: 184x65x118 cm,
- dimenzije postolja koje je *in situ* su: 83x95x22 cm.

Na obje čeone strane, obična traka širine oko 10 cm, pruža se uspravnim ivicama stećka, kao i u poprečnim dijelovima bližim postolju. U zabatu poprečno se pruža poluokruglo reljefno ispupčenje, dok se traka pretvara u krov prateći kose ivice stećka. Bočnim uspravnim ivicama i u poprečnim dijelovima bližim postolju, također se pruža obična traka, a u gornjem dijelu obična traka naznačava krov. Ukras je rađen u vidu reljefnog ispupčenja.

Stećak br. 2. – ploča, dijelom utonula, oštećena gornja površina sa čeone južne i bočne zapadne strane, obrasla je lišajevima i mahovinom, orijentirana u pravcu sjever–jug,

- dimenzije stećka su: 216x138x26 cm.

Stećak br. 3. – sanduk, dijelom utonuo i zasut zemljom sa čeone sjeverne strane, obrastao niskim raslinjem, trnjem travom, lišajevima i mahovinom, orijentiran u pravcu sjever–jug,

- dimenzije stećka su: 190x130x47 cm.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

U Prostornom planu BiH do 2000. godine na području općine Konjic, kao spomenik III. kategorije uvršteno je 69 lokaliteta, nekropola sa stećcima (3018 stećaka) bez preciznije identifikacije.¹⁸

Prema evidenciji Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, u naseljenom mjestu Obri, općina Konjic, evidentirani su lokaliteti pod sljedećim nazivom:

- **Prapovijesni tumulus i srednjovjekovno groblje Obri, Obri, Konjic**

U prvobitnu prapovijesnu zemljanu gomilu naknadno su ukopavani srednjovjekovni grobovi, a u novije vrijeme podignuta je katolička kapelica. Bronzano ili željezno doba i kasni srednji vijek.

Navedena dobra nisu bila upisana u Registar spomenika kulture Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine.¹⁹

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

¹⁸ Skupina autora, *Prostorni plan Bosne i Hercegovine, faza b – valorizacija, prirodne i kulturno-historijske vrijednosti*, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Arhitektonskog fakultet u Sarajevu i Urbanistički zavod za Bosnu i Hercegovinu Sarajevo, Sarajevo 1980., str. 52.

¹⁹ Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-40-4-4073-1/11 od 12.10.2011. godine.

Istraživačke radove u smislu evidentiranja i prikupljanja podataka o spomenicima u naselju Obri, vršili su Pavao Anđelić²⁰ i Šefik Bešlagić.²¹
Konzervatorsko-restauratorski radovi nisu poduzimani.

5. Sadašnje stanje dobra

Uvidom na licu mjesta, dana 06. svibnja i 16. lipnja 2015. godine, ustanovljeno je sljedeće:

- područje lokaliteta Brijest je uređeno i održava se košenjem trave, za razliku od lokaliteta Grebine/Gredine, gdje su pojedini stećci obrasli niskim raslinjem i travom,
- na lokalitetu Borak stećak br. 1. je prevrnut, a postolje mu je propolovljeno, druga dva stećka su obrasla travom i niskim raslinjem,
- na stećcima se nalaze biljni organizmi (lišajevi i mahovina) u većoj ili manjoj mjeri, pojedini su oštećeni i utonuli u zemlju,
- stećci su izloženi ubrzanom propadanju usljed nedostatka redovitog održavanja i prijeti im opasnost od daljeg razaranja.
- Na mjestu srušene stare kapele izgrađena je nova kapela.

6. Specifični rizici

- dugogodišnje neodržavanje,
- nepovoljni uticaji atmosferalija,
- samonikla vegetacija.

III. – ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03), Povjerenstvo donosi odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A) Vremensko određenje

B) Povijesna vrijednost

C) Umjetnička i estetska vrijednost

iii. Proporcije,

v. Vrijednost detalja.

D. Čitljivost (dokumentarna, znanstvena, obrazovna vrijednost)

i. Materijalno svjedočanstvo o manje poznatim povijesnim periodima.

E. Simbolička vrijednost

i. Ontološka vrijednost,

ii. Sakralna vrijednost,

iii. Tradicionalna vrijednost,

iv. Vežanost za rituale ili obrede,

v. Značaj za identitet skupine ljudi.

G. Izvornost

i. Oblik i dizajn,

ii. Materijal i sadržaj,

iv. Tradicija i tehnike,

v. Položaj i smještaj u prostoru,

²⁰ Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975., str. 20., 33., 50., 73., 74., 173., 212.

²¹ Bešlagić, Šefik. *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: "Veselin Masleša", 1971., str. 337.

- vi. Duh i osjećanja,
- vii. Drugi unutarnji i izvanjski činitelji.

Sastavnim dijelom ove odluke su:

- Imovinsko-vlasnička dokumentacija
 - Kopije katastarskih planova R= 1:2500; za k. č. 596, 609, 610, 611, 617/1, 617/2, 617/3, 617/4, 629, 869/1 i 869/2 k. o. Gorica, općina Konjic, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.
- Dokumentacija o prethodnoj zaštiti dobra
 - Dopis Federalnog ministarstva prostornog uređenja broj; 03-23-2-1354,1355,1356,1367,1368...1373/11 od 27.09.2011. godine, Povjerenstvo je obaviješteno da Ministarstvo ne raspolaže podacima niti dokumentacijom u vezi sa predmetnim dobrom;
 - Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta broj; 07-40-4-4073-1/11, od 12.10.2011. godine, kojim su Povjerenstvu dostavljeni podaci o evidenciji i statusu prethodne zaštite za predmetno dobro.
- Fotodokumentacija:
 - fotografije postojećeg stanja dobra snimljene su 06.05. i 16.06.2015. godine; fotografirao povjesničar Zijad Halilović (fotografirano digitalnim fotoaparatom Canon EOS 450D).
- Tehnička dokumentacija:
 - Tehnički snimci postojećeg stanja dobra (skica nekropole, arhitektonski snimak kapele); dana 06.05.2015. godine mjerili i snimali: Zijad Halilović, suradnik za arheologiju i Medina H. Katana, suradnica za spomenike graditeljskog naslijeđa; dana 16.06.2015. mjerili i snimali: Zijad Halilović, suradnik za arheologiju i Mirela Mulalić Handan, suradnica za arheologiju. Skice je priredila Medina H. Katana.
 - Zone zaštite i zaštitni pojas definirao i uradio Ešref Salihagić, geometar i izvanjski saradnik Povjerenstva i dostavio dana 19.06.2015. godine.

Rabljena literatura

Tijekom vođenja postupka proglašenja dobra nacionalnim spomenikom BiH, rabljena je sljedeća literatura:

- 1971. Bešlagić, Šefik, *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: "Veselin Masleša", 1971.
- 1975. Anđelić, dr. Pavao, *Historijski spomenici Konjica i okoline, I, Skupština općine*, Konjic, 1975.
- 1980. Skupina autora, *Prostorni plan Bosne i Hercegovine, faza b – valorizacija, prirodne i kulturno-historijske vrijednosti*, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Arhitektonskog fakultet u Sarajevu i Urbanistički zavod za Bosnu i Hercegovinu Sarajevo, Sarajevo, 1980.
- 1982. Anđelić, dr. Pavao, *Teritorijalno-politička organizacija srednjovjekovne župe Neretve i njezino mjesto u širim političkim okvirima u: Studije o teritorijalno-političkoj organizaciji srednjovjekovne Bosne*, Sarajevo, 1982.
- 1988. Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine. Sarajevo: Zemaljski muzej

2008. Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1988, Tom I.
Skupina spomenika – Šest prahistorijskih grobnih gomila (tumulusa) u Gomiljanima, općina Trebinje nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, broj: 02-2-38/2008-7 od 29. ožujka 2008. godine "Službeni glasnik BiH", broj 60/08. i na web-adresi Povjerenstva: <http://www.kons.gov.ba>http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=3020
2011. Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-40-4-4073-1/11 od 12.10.2011. godine.
www.googleearth.com (04.05.2015.)

Nositelj istraživanja i izrade Prijedloga odluke:

*Zijad Halilović, profesor povijesti, suradnik za arheologiju
u Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika*

Učesnik u istraživanju i izradi Prijedloga odluke (opis kapele):

*Medina Hadžihasanović - Katana, diplomirani inženjer arhitekture,
suradnik za spomenike graditeljskog naslijeđa
u Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika*